

İÇİNDEKİLER

Sıra	Tarih	Yayın	Başlık	Sayfa
1	01.05.2019	Eko IQ	SÖMÜRÜYE VE FOSİL YAKITLARA DEĞİL, SAYGIN İŞLERE	2

DOSYA / YEŞİL YENİ DÜZEN

Sömürüye ve Fosil Yakıtlara Değil, Saygın İşlere ve Temiz Enerjiye Dayalı Bir Dünya! Yeşil Yeni Düzen

Dünya Meteoroloji Örgütü, iklim değişikliği nedeniyle aşırı hava koşullarının sebep olduğu doğal afetlerin 2018'de 62 milyon kişiyi etkilediğini açıkladı. Ancak son dönemde hızı artanlar sadece yağışlar, sıcaklık ya da rüzgar değildi. 2015'te ilan edilen BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, aynı yıl imzalanan Paris Anlaşması, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin geçen yıl yayımladığı 1,5 Derece Özel Raporu, İsveçli Greta Thunberg'in liderliğinde başlatılan okul boykotları ve ABD'de Kongre Üyesi Alexandria Ocasio-Cortez'in önderliğinde gündeme gelen Yeşil Yeni Düzen ile iklim eylemi de hızını artırdı. Eski düzenin yöntemlerinin işlemediğini iyiden iyiye hissettiğimiz bugünlerde, hem eşitsizlik hem de iklim değişikliğinin yarattığı krizlerle başa çıkmak için ekonomide büyük ve cesur bir dönüşüme işaret eden Yeşil Yeni Düzen, neden yeni yol haritamız olmasın?

— Nevza YARAÇ

MAYIS - HAZİRAN 2019 / EKO IQ 43

DOSYA / YEŞİL YENİ DÜZEN

“Kalbinizin kırılmasını istiyorsanız, buraya gelin yeter. Burası kum fırtınasının ülkesi, gördüğüm en kederli yer.” Pulitzer ödüllü Amerikalı gazeteci ve savaş muhabiri Ernie Pyle, Oklahoma sınırının kuzeyinde, Kansas’ta gördükleri karşısında bunları söylediğinde, 1936’nın Haziran ayıydı. 1929’da başlayan Büyük Buhran ABD ekonomisini altüst ederken, 1930’larda ülkenin iç kesimleri kuraklıkla boğuşuyor, kum fırtınaları olanca şiddetiyle Teksas’tan Nebraska’ya doğru esiyordu. Hayvancılıkla uğraşanların hayvanları, tarım yapanların tarlaları kumlar altında kalmıştı. Fırtınalar 10 yıl, ekonomik etkileri ise çok daha uzun süre devam etti. 1939’da düzenli yağışlar geri döndüğünde bölgenin nüfusu azalmış, tarım topraklarının toparlanması ise on yıllar almıştı. 1933’te başkanlık koltuğuna oturan Franklin D. Roosevelt “Yeni Düzen” (New Deal) adını verdiği reform paketini işte böyle bir dönemde hayata geçirdi. Hem ekonomiyi hem de kum fırtınalarının yarattığı olumsuz durumu iyileştirmek için ekonomik, sosyal ve siyasal önlemleri içeren bu “düzen”, istihdam yaratmaya ve kamu yatırımlarının artırılmasına odaklanmıştı. Roosevelt, yoksul ve evlerinden ayrılmak zorunda kalmış çiftçiler için de tedbirler aldı. Neticede milyonlarca iş imkanı yaratıldı, 3 milyar ağaç dikildi, barmaklar inşa edildi...

Fırtınaların devam ettiği 10 yılda yaklaşık 2,5 milyon insan bölgeden batı kıyılarna gitmek için evlerini bıraktı. ABD tarihinin en büyüğü olarak nitelenen ve Steinbeck’in *Gazap Üzümleri* romanında tüm çıplaklığıyla betimlenen bu göç dalgası, Kaliforniya sahillerine ulaşıp, eyaletin nüfusunu yaklaşık 250 bin artırmıştı...

80 yıl kadar sonra, 2008’de başlayan küresel ekonomik krizin etkilerinin halen devam ettiği 2018 yılında, Kaliforniya sakinleri bu kez, onlarca insanın hayatına mal olan yangınlardan kaçmaya, ülkenin doğu kıyılarında kasırgalara göğüs germeye çalışıyor...

Bu süreçte felaketler yaşayan sadece ABD de değildi. Dünya Meteoroloji Örgütü, iklim değişikliği nedeniyle aşırı hava koşullarının sebep olduğu doğal afetlerin 2018’de 62 milyon kişiyi etkilediğini açıkladı. İklim değişikliği ile bağlantılı sel, kuraklık, sıcak hava dalgası gibi aşırı hava olayları, 1980 ve 2017 yılları arasında Avrupa genelinde yaklaşık 453 milyar euroluk ekonomik kayba neden olmuştu.

Ancak son dönemde hızı artanlar sadece yağışlar, sıcaklık ya da rüzgar değildi. 2015’te ilan edilen BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, aynı yıl imzalanan Paris Anlaşması, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nin (IPCC) geçen yıl yayımladığı 1,5 Derece Özel Raporu, İsveçli Greta Thunberg’in li-

derliğinde başlatılan okul boykotları ve ABD’de Kongre Üyesi Alexandria Ocasio-Cortez’in önderliğinde gündeme gelen Yeşil Yeni Düzen (YYD) ile iklim eylemi de hızını artırdı...

Obama’nın Temiz Enerji Planı’ndan Yeni Yeşil Düzene

Kongre Üyesi Alexandria Ocasio-Cortez ve Senator Ed Markey, destekleriyle birlikte 7 Şubat’ta YYD metnini açıkladı. İklim inkarcılığıyla bilinen ABD Başkanı Donald Trump üç gün sonra attığı tweet ile YYD’yi her zamanki üslubuyla eleştirdi: “Demokratların Yeşil Yeni Düzenleri ile ilerlemelerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Sözde ‘Karbon Ayakizi’ için bütün uçakları, arabaları, inekleri, petrolü, gazı ve orduyu kalıcı olarak saf dışı bırakması harika olurdu. Başka hiçbir ülke ayınsını yapmayacak olsa bile. Dahice!”

Aslında ABD, iklim değişikliği ile mücadelede benzeri bir girişime Başkan Barack Obama döneminde de tanıklık etmişti. ABD Çevre Koruma Ajansı (EPA) tarafından hazırlanan ve Başkan Obama tarafından 2015’te açıklanan Temiz Enerji Planı’nın öncelikli amacı ülkenin iklim değişikliğine yaptığı “aşırı” katkısı azaltmaktır. 2030 yılı için planda öngörülen karbon salımındaki 2005 seviyesine göre %32’lik düşüş, 870 milyon ton daha az kirlilik anlamına geliyordu. Plan yenilenebilir enerji üretimini 2030 itibarıyla %30 artırmayı öngörüyordu. Bu plana tepkiler de tıpkı bugün olduğu gibi gecikmemişti. ABD Senatosu’nun Çoğunluk Lideri, Cumhuriyetçi Mitch McConnell, planın hedeflerini “gerçekçi olmadığı ve büyümeye engel olacağı” gerekçesiyle eleştirerek 50 eyaleti bu planı reddetmeye çağırmıştı. 2016’daki seçimlerin Cumhuriyetçi başkan adaylarından da açıklamalar birbiri ardına gelmişti: Florida Senatörü Marco Rubio planın milyonlarca Amerikalının elektrik faturalarına yük getireceğini, felakete yol açacağını söylerken Florida Valisi Jeb Bush’a göre de plan bir “sorum-

suzluk” örneği idi. Teksas senatörü Ted Cruz işi daha da ileri götürdü ve iklim değişikliğinin bilim insanları ve siyasetçilerin bir uydurması olduğunu savundu. Cruz, “40 yıl önce bilim insanları küresel bir buzul çağına yaklaştığını söylüyordu ama olmadı. Şimdi de sıcaklık değerlerinin yükseldiğini söylüyorlar. Bu da doğru değil” diyordu... Ocasio-Cortez’in hem coşkuyla hem de tepkiyle karşılanan teklifi ise, Amerikan nüfusunun büyük bölümünün yaşam süresinin azalması, kirliliğe maruz kalması; sağlıklı gıdaya erişim, sağlık hizmetleri, konut, ulaşım ve eğitim, ücretlerdeki durgunluk, gelir eşitsizliği, ırka dayalı varlık uçurumu gibi sorunlardan yola çıkıyor. Nihai amacı sürdürülebilir kalkınma olan YYD, aynı anda hem eşitsizlikle hem de iklim değişikliğiyle savaşmayı öneriyor ve böylesi bir dönüşümün devasa bir değişim gerektirdiğini ifade ediyor. Fosil yakıtlara bağımlılığını ve dünyanın sonu olan varlıklarının umarsızca tüketimini sona erdirmek için mevcut sistemin ekolojik ve ekonomik dönüşümünü talep ediyor. Ayrıca dezavantajlı toplulukların da planlama sürecinde yer almalarını öngörüyor. Cumhuriyetçiler, önerilen bu düzene “sosyal manifesto” diyor, çevre grupları memnuniyetle karşılıyor, bazıları da yetersiz buluyor...

İklim Değişikliği ve Toplumsal Sorunlar

Peki YYD, iklim değişikliğiyle mücadele konusunda hangi unsurları içeriyor? Öncelikle 10 yıl içinde %100 yenilenebilir enerjiye geçişten bahseden teklifteki hedefler, şu konularda 10 yıllık bir mobilizasyonu gerektiriyor: İklim değişikliğiyle bağlantılı afetlere karşı dayanıklılık oluşturmak; altyapıların güçlendirmek; enerji talebini temiz, yenilenebilir ve sıfır emisyonlu enerji kaynakları ile karşılamak; emisyonları durdurmak için çiftçilerle birlikte çalışmak; ulaşım sektörünü elektrikli araçlar, toplu taşıma ve hızlı trenle yeniden düzenlemek; ormanları yani yatak alanlarını artırarak atmosferdeki seragazi yoğunluğunu kontrol altına almak.

Ocasio-Cortez’in hem coşkuyla hem de tepkiyle karşılanan teklifi, Amerikan nüfusunun büyük bölümünün yaşam süresinin azalması, kirliliğe maruz kalması; sağlıklı gıdaya erişim, sağlık hizmetleri, konut, ulaşım ve eğitim, ücretlerdeki durgunluk, gelir eşitsizliği, ırka dayalı varlık uçurumu gibi sorunlardan yola çıkıyor.

ferdeki seragazi yoğunluğunu kontrol altına almak. Toplumsal sorunlarla mücadelede ise şu hedefler dikkat çekiyor: Adil ücretli işler, hastalık izni, ücretli izinler ve emeklilik güvencesi; yüksek kaliteli sağlık hizmeti; ücretsiz yüksek öğrenim; bütçeye uygun, güvenli konutlara erişim; işgücü ve işyeri için yüksek düzeyde sağlık ve güvenlik; ayrımcılığın giderilmesi, ücret ve saat standartları; tehlikeli atık alanlarının temizlenmesi; temiz su, hava, sağlık, gıda ve doğaya erişim.

Çevre alanında faaliyet gösteren ABD merkezli bir STK olan Sierra Club, YYD’nin “ne olduğunu” ayrıntılı bir şekilde açıklıyor. Buna göre, YYD hem eşitsizlik hem de iklim değişikliğinin yarattığı krizlerle başa çıkmak için ekonomide büyük ve cesur bir dönüşüme işaret ediyor. Bu da, sömürü ve fosil yakıtlar üzerine inşa edilen bir ekonomiden saygın işler ve temiz enerji temelli bir ekonomiye geçiş için devasa kamu kaynaklarının harekete geçirilmesi anlamına geliyor: “Statüko ekonomisi milyonları arkada bırakır. Kurumsal kirlenmeler ve milyarlarların ceplerini doldururken, emekçi sınıfların ailelerini, beyaz olmayan toplulukları,

artmayan ücretler ve zehirli kirlilik ile karşı karşıya bırakır. İklim krizi bu sistemde adaletsizlikleri derinleştiriyor, zaten zor durumda olan topluluklar, fırtınalar, kuraklıklar ve sellerle daha da zor duruma düşüyor. Kemikleşmiş eşitsizlik, iklim değişikliğinin etkilerine ön saflarda maruz kalan toplulukları uyum sağlamak ve çözüm bulmak için gerekli kaynaklardan mahrum bırakarak krizi daha da alevlendiriyor. İklim değişikliği ve eşitsizlik, birbirlerinden ayrılmayacak şekilde bağlılar. Birini ele almadan diğeriyle başa çıkabilmemiz mümkün değil. YYD bunu sağlayabilir. Adaletin ve bilimin gerektirdiği hızla iklim krizi ile başa çıkabilmek için alt yapımızı iyileştirebilir, enerji sistemimizi yeniden oluşturabilir, binalarımızı güçlendirebilir ve ekosistemlerimizi restore edebilir. Bunu yaparak da, kirliliği durdururken ailelerin geçimini sağlayabilecek milyonlarca iş yaratabilir, temiz hava ve suya erişimi artırabilir, ücretleri yükseltebilir ve iklime karşı direnç oluşturabilir. Eşitsizlikle mücadelede, bu faydalar öncelikle fosil yakıt ekonomisinin yükünü taşıyan çalışan sınıfların ailelerine, beyaz olmayan topluluklara gitmeli.”

DOSYA / YEŞİL YENİ DÜZEN

“İklim hareketi, hedeflerini belirlemede gayet iyiydi. Bilimsel raporlara dayanarak iklim eyleminin neden gerekli olduğunu da ortaya koydu. Ancak hareket, ‘nasıl’ konusunda çok iyi olmadı. Bunun nedeni belki de ‘ne’ ve ‘neden’ sorularının yanıtlarının bilimsel, ‘nasıl’ sorusunun ise politikayla ilgili olmasıydı...”

Yeni Yeşil Düzen Neyi Hedefliyor?

- Ailelerin Geçimlerini Devam Ettirecek Milyonlarca İş: Kurşun boruları değiştirmek, binaları izole etmek, rüzgar türbinleri üretmek gibi faaliyetlerin milyonlarca çalışana iş fırsatı yarattığı yeni bir ekonomik dönüşüme öncülük etmek. Yaratılan bu işler aile geçimini sağlayacak ücretler ve faydalar, güvenli çalışma koşulları, eğitim ve ilerleme fırsatlarıyla adil olacak.

- İklimin Sağlığı: Temiz enerji ekonomisine geçişte, yenilenebilir enerjinin dağıtımı için akıllı şebekelere yatırım yaparak, enerji verimli üretimi teşvik ederek ve toplu taşımada düşük emisyonlu araçları yaygınlaştırarak, kirliliği ciddi oranda düşürmek.

- Temiz Hava ve Su: Tehlikeli atık alanlarını temizleyerek, zehirli hava miktarını ve petrol, gaz ve kömürün sebep olduğu su kirliliğini azaltarak, bugün en fazla zehre maruz kalan beyaz olmayan topluluklar ve düşük geliri aileler için fayda yaratmak.

- Düşük Maliyetler: Enerji verimli evler aracılığıyla çalışan sınıfın ailelerinin enerji faturalarını azaltmak, rüzgar ve güneş enerjisine erişebilmeleri ve toplu taşıma için daha sağlam seçenekler sunmak.

- Dirençli Topluluklar: Toplulukların artan iklim riskleri karşısında güvenliklerini ve büyümelerini sağlamak için daha fazla kaynağa ihtiyaçları olduğundan yola çıkarak; sellere direnç gösterebilmeleri için köprülere, kasırgalardan korunmak için sulak alanları iyileştirmelerine ve deniz seviyelerinin yükselmesinden etkilenmemek için kıyıları korumalarına destek olmak.

- Irksal ve Ekonomik Eşitsizliklerin Azaltılması: Bahsedilen faydalardan çalışan sınıf ailelerinin ve beyaz olmayan toplulukların yararlanmasını sağlamak. Sistematik ırkçılık ve ekonomik sömürüye karşı yeni iş fırsatları, maliyet tasarrufları, temizleme projeleri, direnç inisiyatifleri oluşturmak.

“Astım Hastalığına Maruz Kalan Çocukların Ailelerine Elitist Demek”

YYD’yi gerçekleşmesi imkansız olarak değerlendirenler de var, gayet mümkün olduğunu söyleyenler de. Ocasio-Cortez oldukça güçlü biçimde teklifi savunmaya devam ediyor. 26 Mart’ta yapılan oylamada, çoğunluğunu Cumhuriyetçilerin oluşturduğu Senato’da YYD’nin 57-0 oyla reddedilmesinin ardından yaptığı konuşma da oldukça çarpıcıydı: “Bu elitist bir mesele değil, bu bir yaşam kalitesi meselesi. İnsanlara temiz hava ve temiz su konusundaki kaygıların elitist olduğunu mu söylemek istiyorsunuz? Bunu Güney Bronx’ta, ülkede en yüksek oranda görülen astım hastalığına maruz kalan çocuklara söyleyin. Flint’te, çocuklarının kanlarındaki kurşun düzeyi yükselen ailelere söyleyin... Onlara ‘elitistsiniz’ deyin... İnsanlar ölüyor! Ölüyorlar! Bu ciddi bir mesele! Partizan olmamal... Bilim partizan olmamal...”

YYD’nin mimarlarından, Sunrise Movement’ın kurucusu Varshini Prakash, Beyaz Saray ve Senato’da Cumhuriyetçilerin çoğunlukta olması nedeniyle tasarının yasalaşmasının mümkün olmadığı yönündeki eleştirilere, “Gücü ele aldıktan sonra bir şeyleri organize etmeye başlarsanız, çok geç kalmış olursunuz” diye yanıt veriyor.

YYD sadece davranış değişikliği değil, büyük yapısal değişimler gerektiriyor ve finans, ekonomi ve ekosistemin birbirine sıkıca bağlı olduğu gerçeğinden yola çıkıyor. YYD’nin geliştirilmesine katkı sağlayan New Consensus adlı düşünce kuruluşunun kurucusu De-mond Drummer, “İklim değişikliğini, diğer konuları hesaba katmadan ele alamazsınız. Ekonominin tamamı fosil yakıtlar etrafında inşa edilmiş duruma. Aynı ekonomi şiddetli bir yoksulluk ve ücretlerde durgunluk da yaratıyor” diyor. Drummer YYD’yi, “Geliştirmek için savaş verdiğimiz ekonomi ve politikanın en somut ifadesi” olarak niteliyor ve “Şayet ABD bu noktaya ulaş-

mak istiyorsa kamu sektörü ve özel sektör birlikte çalışmalı” diye ekliyor.

“Benzersiz Bir Fırsat”

Ocasio-Cortez'e yönelik eleştiriler, tahmin edileceği gibi daha çok maliyetler konusunda yoğunlaşıyor. American Action Forum, YYD'nin 93 trilyon dolara mal olacağını söylüyor. Trump rakama 100 trilyon dolara yuvarlıyor. Planda bu finansmanın nasıl sağlanacağı konusunda bir açıklık olmaması, eleştirileri güçlendiriyor. Öte yandan böyle bir düzen, sadece belli sektörlerde değil, ekonominin tamamında bir dönüşüm gerektiriyor. Institute for Innovation and Public Purpose'in kurucusu, University College London'dan iktisatçı Mariana Mazzucato, YYD'nin ekonominin tamamını kapsamaması durumunda daha etkin olacağını söylüyor ve Ocasio-Cortez ile Demokrat Parti'nin de aynı düşüncede olduğunu belirtiyor: “YYD'nin iki açısı var. Biri Roosevelt'in yeni projeler ve altyapıyı hayata geçirmesi gibi yönelimi belirlemek. Burada, sektörel yaklaşımlardan ekonominin tamamına yönelmek önemli. Diğer önemli kısım da 'düzen'de; yani hükümet, iş dünyası ve vatandaşlar arasında yeni bir sosyal sözleşmede yatıyor... Bu sadece yenilenebilir enerjiyle değil,

ekonominin tamamını 'yeşillendirmek' ile ilgili. YYD yatırım için yeni fırsatlar yaratmalı ki büyüme ve sürdürülebilirlik bir arada gidebilsin... Ana akım ekonomik çerçeveye, politika yapımını sadece piyasa başarısızlıklarını gidermek olarak görüyor. Bir şeylerin yanlış gitmesini bekliyor ve sonra da onu bandajlıyorsunuz. Ama yeşil dönüşüm daha azimli olmayı, özel sektörün yanında, birlikte piyasa yaratmayı ve paylaşmayı gerektiriyor.” Fossil yakıtlardan enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjiye geçiş konusunda piyasa temelli harcamalar konusunda çalışan ABD merkezli STK Rocky Mountain Institute, 2011'de “Reinventing Fire” isimli bir enerji çalışması yayımlamıştı. Bu çalışma, iş dünyasının güdümündeki bir dönüşümün enerji

Nihai amacı sürdürülebilir kalkınma olan YYD, aynı anda hem eşitsizlikle hem de iklim değişikliğiyle savaşmayı öneriyor ve böyle bir dönüşümün devasa bir değişim gerektirdiğini ifade ediyor.

verimliliğini üçe, yenilenebilir enerji kullanımını beşe katlayabileceğini ve Amerikan ekonomisinin petrol, kömür, nükleer enerji olmadan, doğalgaz kullanımının da üçte bir oranında azaltılmasıyla 2010'a göre 2050'de 2,6 kat büyüyebileceğini ortaya koymuştu. Rapor, bunun yolu olarak, emisyonları kârlı biçimde azaltmayı bildiğimiz sektörlerde (enerji, ulaşım, binalar) piyasayı serbest bırakmak, yeterince cevap alamadığımız alanlarda (ağır sanayi, tarım) çözümler için piyasalar yaratmak ve piyasa başarısızlıklarını gidermekten geçtiğini söylüyordu.

Enstitünün kurucularından, hibrid araçların da mimarı olan Amory B. Lovins ve yöneticisi Rushad R. Nana-vatty, böyle bir geçişi şöyle detaylandırıyorlar: “Öncelikle, elektrik sisteminde rekabet ve esnekliği sağlamak gerekli. Piyasa verileri, yenilenebilir enerjili bir geleceğin mevcut sistemden daha az maliyetli olacağını gösteriyor. Müşterilerine para kazandırmak için Indiana, Michigan, Minnesota, Colorado ve Utah'taki tesisler kömür ve nükleer santralleri kullanımdan kaldırarak yerine rüzgar ve güneşi koyuyorlar. Kaliforniya ve New York'ta temiz enerji, doğalgazın yerini almaya başladı. Yenilenebilir enerji şebekesinden 24 saat elektrik sağlanması konusundaki endişelerin de yersiz olduğu görüldü. Enerji Bakanlığı 'Bugün ticari olarak erişilebilir' yenilenebilirlerin, daha esnek bir elektrik şebekesiyle birlikte 2050'de elektrik ihtiyacının %80'in karşılayabileceğini söylüyor. Iowa'nın elektriğinin %35'i halihazırda rüzgardan sağlanıyor. Bu, arazilerine rüzgar türbinleri konan çiftçiler için ikinci bir gelir oldu. Aynı zamanda Iowalılar tüm ülkede en düşük enerji fiyatlarından faydalananlar. Yenilenebilirlerin entegre edilebileceği esnek bir şebeke 476 milyar dolarlık bir maliyet gerektiriyor, karşılığında ise 2 trilyon dolar getiriyor. İkinci olarak, en büyük piyasa başarısızlığını; vergi ya da emisyon üst sınırı ve ticareti üzerinden karbonun fiyatlandırılması ile düzeltmek gerekli. 27

DOSYA / YEŞİL YENİ DÜZEN

Nobel ödülü sahibi de dahil 3.500 iktisatçı tarafından imzalanan bir bildiri, bunun 'Karbon emisyonlarını gereken kapsam ve hızda azaltabilecek en etkili yöntem' olabileceğini söylüyor.

YYD'yi eleştirenler hesap defterinin sadece bir tarafına bakıyor. Örneğin ABD'deki binaların iyileştirilmesinin 400 milyar dolara mal olacağı tahmin edilirken, bunu yapmanın, 1,4 trilyon net değer yaratacağından bahsedilmiyor. Bu değer en çok ihtiyaç sahibi olan, çalışan Amerikalılar için çok anlam ifade edecek. Ulusal olarak, düşük gelirli ailelerin ortalama enerji yükü, ülkenin geri kalanına göre üç kat daha fazla. Düşük gelirli aileler ısınma için daha pahalı yakıtlara, daha eski ve verimsiz ısıtıcılara, araçlara ve evlere sahipler. Fosil yakıtın üretildiği yerlere daha yakın yaşadıkları için hasta olma riskleri de daha fazla. Sonuç olarak daha düşük maliyetli yenilenebilir enerjiden, fosil yakıtların devre dışı bırakılmasından ve iyileştirilmiş binalarda yaşamaktan daha fazla fayda göreceklerdir.

Enerji verimliliği ve yenilenebilirler kamuoyu desteğini de fazlasıyla alıyor, çünkü rekabet avantajı, istihdam, ulusal güvenlik, sağlık ve çevre, eşitlik ve inovasyon çok büyük faydalar sunuyor. Şimdiye kadar ABD'nin enerji dönüşümü politikacılar değil, girişimciler ve özel sektör tarafından yürütüldü. Şimdi artık var olan krize karşılık gelen bir yasa çabası var. Önümüzdeki benzersiz bir fırsat. Piyasanın gücünü akıllı, ideolojiler üstü bir politikayla yükseltmek hizi durdurulamaz yapacaktır."

"Sınır Aşan" Bir Düzen

Bahsedilen tablo, aslında Türkiye de dahil pek çok ülkenin mevcut durumunu ve olası bir dönüşümün ne gibi fırsatlar yaratabileceğini ortaya koyuyor. Zaten konunun uzmanları da iklim değişikliği ve eşitsizliklerle mücadelenin tek bir ülkenin çabasıyla gerçekleşemeyeceğini, küresel bir çabanın kaçınılmaz olduğunu vurguluyor. Özellikle 2008'de başlayan Küresel Kriz ile birlikte çok taraflılığın

Yeşil Yeni Düzen sadece davranış değişikliği değil, büyük yapısal değişimler gerektiriyor ve finans, ekonomi ve ekosistemin birbirine sıkıca bağlı olduğu gerçeğinden yola çıkıyor.

yeniden canlandırılması konusunda bir hareketlilik başlamış, çevresel sorunların artmasıyla bu hareketlilik de hızlanmıştı. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) Küreselleşme ve Kalkınma Stratejileri Bölümü Direktörü **Richard Kozul-Wright** ve Boston Üniversitesi'nden Küresel Kalkınma Politikası Profesörü **Kevin P. Gallagher**, "Toward a Global Green New Deal" (Küresel bir Yeşil Yeni Düzene Doğru) başlıklı yazılarda, ABD'de ilerici tarafından sunulan YYD'nin, izolasyon ile başarıya ulaşamayacağını altını çiziyorlar: "İklim değişikliği ve eşitsizlikle aynı anda mücadele edebilmek için bütün ülkelerin uluslararası işbirliğini oluşturacak yeni kurallarda mutabık kalmaları gerekli". İhtiyacımız olanı ise şöyle tarif ediyorlar: "Hiper küreselleşme çağında kural koymanın temelini oluşturanların yerine yeni ilkeler geliştirmeliyiz. İleri bakınca, küresel kurallar sosyal ve ekonomik istikrar, paylaşılan refah ve çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmeli. Kural yapan kurumlar da en güçlüünün hakimiyetine girmekten

korunmak zorunda. Ayrıca uluslararası toplum, kolektif eylem için ortak ama farklılaşmış sorumluluklar üzerinde karar vermeli ki farklı alanlardaki müşterekleri korumayı güvenceye alsın. Aynı zamanda ülkeler küresel kurallar ve normlar çerçevesi içinde ulusal kalkınma stratejilerini izleyecek alana da sahip olmalı."

YYD konusunda görüşlerine başvurduğumuz 350.org'un kurucusu **Bill McKibben** ise tam olarak bir "iklim am" yaşadığımızı söylüyor: "Bazılarımızın bir süredir çok iyi bildiği şeyi artık birçok insan anlamaya başladı. İnsanlık tarihindeki en büyük krize giriyoruz. Dolayısıyla iklim hareketi daha da büyüyecek ve fosil yakıt endüstrisi iş modelini canlı tutmaya her zamankinden daha fazla uğraşacak." Böylesi bir düzenin uluslararası çapta yaygınlaşması gerekliliği konusunda da McKibben, "Buna hoşuna küresel ısınma demiyorlar. Umarım mümkün olduğunca fazla ülke aynı noktada buluşacak. Bunun için 15-20 kadar ülkede kararlı değişimlerin gerçekleşmesi gerekiyor ve bu ülkelere Türkiye de dahil... Bu bir başlangıç. Sunrise

Movement'tan genç insanlar şimdiye kadar çok kritik bir rol oynadılar. Vars-hini Prakash en güçlü mesajları veriyor!" diyor.

İklimi, IPCC Yorgunluğundan Çıkarmak

Şu bir gerçek ki, YYD bugün sadece ABD'de değil, Avrupa'da da en çok konuşulan konulardan biri. Washington Üniversitesi'nden Nives Dolsak ve Assem Prakash, *Forbes*'da yayımlanan yazılarında, YYD'nin imkansız gerçekleştirdiğini söylüyorlar: "İklimle ilgili tartışmaları 'IPCC yorgunluğundan' çıkarıp ABD ulusal politikasının merkezine yerleştirdi." Peki bu nasıl başarıldı? Yazarlara göre, şöyle: "Bilim insanları, çevre ve vatandaş gruplarından bir ağın oluşturduğu iklim hareketi, hükümet ve politika yapıcılar için lobi faaliyetleri, şirketleri ikna etme, doğrudan insanlarla konuşma gibi savunuculuk gruplarının yaptığı her şeyi yapıyor." Peki eksik olan neydi? "Politikaların değişmesini istiyorsanız faaliyetlerinizle bağlantılı bir mantığa, bir 'değişim teorisine' ihtiyaç var. Bu nedenle savunucuların 'neyin' değişmesi gerektiği (hedefler) ve bu değişimin 'neden' gerçekleşmesi gerektiğine (gerekçeler) dair net bir anlattığı olması şart. Ama en önemlisi bu değişimin 'nasıl' olacağına dair açık bir siyasi stratejiye sahip olmaları. İklim hareketi, hedeflerini belirlemede gayet iyiydi. Bilimsel raporlara dayanarak iklim eyleminin neden gerekli olduğunu da ortaya koydu. Ancak hareket, 'nasıl' konusunda çok iyi olmadı. Bunun nedeni belki de 'ne' ve 'neden' sorularının yanıtlarının bilimsel, 'nasıl' sorusunun ise politikayla ilgili olmasıydı... İklim hareketinin yaptığı hata, insanları ikna etmek için bilime çok fazla vurgu yapıp seçmenlerin neden bilimsel tavsiyeleri dikkate almayabileceklerini anlamamasıydı... 'Sokak' düzeyinde iklim tartışmaların 2,0°C'ye karşı 1,5°C senaryolarının ardındaki bilimi değil, maliyetler ve adaleti ön plana çıkarmalı, işte YYD insanların gündelik ihtiyaç-

İklim Değişikliği Yeni Bir Ekolojik Sosyal Sözleşme Gerekliyor

Clima Europa adlı bağımsız sivil inisiyatif, Avrupa Yeşil Yeni Düzeni için bir manifesto yayımladı. 10 ilke ve eylemin de belirtildiği manifestoda Avrupa Birliği'nden (AB) Avrupa Yeşil Yeni Düzeni'ni geliştirmesi ve uygulanması konusunda taahhüt vermesi istendi. Böyle bir düzenin iklim değişikliği sorununu toplumunkilerden ayırmayan sosyal ve sürdürülebilir bir Avrupa demokrasi vizyonunu kapsadığı belirtilen manifestoda şu ifadelere yer verildi: "Bu düzen, adil ve bilim temelli, hem Avrupa sınırlarının içinde hem de dışında ekolojik bir dönüşüm gerçekleştirmeyi amaçlıyor. İklim değişikliği vatandaşlar, işletmeler ve kurumlar arasında yeni bir ekolojik sosyal sözleşme gerektiriyor. Avrupa sistemi; çevresel, ekonomik ve sosyal zorlukları birlikte ele almalı ve eşitsizlikleri azaltmak ve vatandaşları dönüşümün olumsuz etkisinden korumak

için sürdürülebilir ve refah üreten çözümler sunmalı." Manifesto çerçevesinde, Avrupa'nın geleceği için belirlenen ve alt başlıklara sahip 10 adet ilke ve eylem ise şu şekilde sıralandı:
1- Güvenli ve sürdürülebilir geleceğe yatırım
2- Adil ve ekolojik bir finans sistemi
3- Döngüsel ekonomiye teşvik
4- Fosil yakıtları toprağın altında tutmak
5- Esnek ve adil bir geçiş için iklim etkilerine karşı korunmak
6- Herkes için güvenli ve sürdürülebilir bir ulaşımı sağlama almak
7- Herkes için temiz hava hakkı
8- Tarım ve gıdayı etrafıca düşünmek
9- Denizleri ve okyanusları plastikten arındırmak
10- Paris Anlaşması'nın uygulanmasını uluslararası ilişkilerin kalbine yerleştiren yeni bir dış politika

lanna odaklanıyor, umutsuzluk yerine umut mesajları iletiyor." Nitekim Yale İklim Değişikliği İletişimi programının yürüttüğü bir ankete göre, seçmenlerin %81'i YYD'nin tarif ettiklerini destekliyor. Kanada'da yapılan bir anket de, katılımcıların %61'inin YYD gibi bir öneriye destek vereceklerini ortaya koyuyor. YYD'yi anlatmak için Nisan ayında yayımlanan, Naomi Klein'in hikayesini yazdığı, Molly Crabapple'in resimlediği ve Ocasio-Cortez'in seslendirdiği yedi dakikalık "A Message From The Future With Alexandria Ocasio-Cortez" (Alexandria Ocasio-Cortez ile Gelecekte Bir Mesaj) isimli video da, verilmek istenen mesajı oldukça net biçimde ortaya koyuyor. Klein, konuyla ilgili makalesinde şunları söylüyor: "Hepimiz, gezegeni istikrarlaştırarak ve varlığı en üstte toplayan bu kötü sisteme bir alternatif olmadığımıza dair mesaj bombardmanı

altında yetiştik. Çoğu iktisatçıdan temelde hencil olduğumuzu, haz peşinde koştuğumuzu duyduk, tarihçilerden sosyal değişimlerin hep tek bir kişinin işi olduğunu öğrendik. Bilimkurgu da çok yardımcı olmadı. Çok satan romanlardan, büyük bütçeli Hollywood filmlerinde resmedilen her gelecek vizyonunda bir şekilde ekolojik ve sosyal kıyamet oldu hep. Ve hep birlikte bir geleceğin var olacağına, bu geleceğin bugünden bir şekilde daha iyi olabileceğine inanmayı bıraktık." Evet, YYD her ne kadar günümüzün "acı" gerçeklerinden yola çıksa da yapılabilecekler konusunda umut vaat ediyor. Belli ki "eski düzen"ın yöntemleri işe yaramıyor. Bu durumda hem eşitsizlik hem de iklim değişikliğinin yarattığı krizlerle başa çıkmak için büyük ve cesur bir dönüşüme işaret eden YYD, neden yol haritamız olmasın? Unutmayalım, her cuma iklim için okullarını asan çocukların gözleri üzerimizde! ○